

เรื่องเล่า: ความไม่เท่าเทียมทางเพศและการต่อต้านขั้วขึ้น

ของกลุ่มนักเรียน LGBTQ+ ในโรงเรียนมัธยมไทย

Narrative: Gender Inequality and the Resistance among

LGBTQ+ Students in Thai High School

พงศธร กันทวงศ์^{1*} และ ศราวุฒิ วรรณโสภา

Phongsathon Kanthawong^{1*} and Sarawut Wannasopha

หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Bachelor of Political Science (Government), Faculty of Political Science, Ubon Ratchathani University

*Corresponding Author: phongsathon.ka.64@ubu.ac.th

ข้อมูลบทความ	บทคัดย่อ
<p>ประวัติบทความ: รับเพื่อพิจารณา: 15 ตุลาคม 2567 แก้ไข: 30 ตุลาคม 2567 ตอบรับ: 6 พฤศจิกายน 2567</p>	<p>บทความวิจัยเรื่อง “เรื่องเล่า : ความไม่เท่าเทียมทางเพศและการต่อต้านขั้วขึ้นของกลุ่มนักเรียน LGBTQ+ ในโรงเรียนมัธยมไทย” มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาความไม่เท่าเทียมทางเพศที่เกิดกับนักเรียน LGBTQ+ ในโรงเรียนมัธยม และ 2) เพื่อศึกษาปฏิบัติการในชีวิตประจำวันเพื่อต่อต้านขั้วขึ้นความไม่เท่าเทียมทางเพศของนักเรียน LGBTQ+ ในโรงเรียนมัธยม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และใช้แนวคิดเรื่องเล่า (Narrative) ในการบรรยาย ทั้งนี้ ผู้วิจัยอาศัยข้อมูลจากแหล่งข้อมูลวิชาการ บทความวิจัย แหล่งสืบค้นต่าง ๆ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มนักเรียน LGBTQ+ พบปัญหาความไม่เท่าเทียมทางเพศในโรงเรียนมัธยมผ่านการจำกัดการแสดงอัตลักษณ์ทางเพศ อาทิ ทรงผม การแต่งหน้า เครื่องแบบนักเรียน และคำพูด นำไปสู่การกีดกันการเข้าถึงผลประโยชน์และสร้างความไม่สบายใจต่อครอบครัว ปัญหาที่สำคัญคือทัศนคติเชิงลบของครูและกฏระเบียบที่ไม่เท่าเทียมทางเพศของโรงเรียน อย่างไรก็ตาม พวกเขาพยายามต่อต้านขั้วขึ้นภายอำนาจที่น้อยกว่าด้วยอาวุธของผู้อ่อนแอ อาทิ การต่อต้านขั้วขึ้นผ่านการไม่ปฏิบัติตาม การต่อต้านขั้วขึ้นผ่านช่องทางโซเชียลมีเดีย และการต่อต้านขั้วขึ้นผ่านการนิเทศ</p>

Article Info**Article History:**

Received: 15 October 2024

Revised: 30 October 2024

Accepted: 6 November 2024

Keywords:

LGBTQ+ Students,

Inequality,

Resistance,

Gender Identity

Abstract

The research article "Narratives: Gender Inequality and Resistance Among LGBTQ+ Students in Thai High Schools" aims to: 1) study the gender inequality experienced by LGBTQ+ students in high schools, and 2) examine their everyday resistance against this inequality. Utilizing qualitative research methods, the study collects data through in-depth interviews and employs narrative approaches to describe the findings. The researcher gathers information from academic sources, research articles, and various databases. The study reveals that LGBTQ+ students face gender inequality in high schools through restrictions on gender identity expression, such as hairstyles, makeup, school uniforms, and language use. These restrictions lead to exclusion from benefits and cause discomfort within their families. Major issues include negative attitudes from teachers and gender-biased school regulations. However, these students resist through minor acts of defiance, such as non-compliance, using social media for expression, and engaging in gossip to voice their discontent.

1. บทนำ

ในปี 2567 พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่...) พ.ศ. ... หรือพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียมได้ผ่านการลงมติของรัฐสภาเรียบร้อยแล้ว ซึ่งมีการคาดการณ์ว่ากลุ่ม LGBTQ+ ในไทยที่อายุ 15 ปีขึ้นไป มีจำนวน 3.7 ล้านคน และมีศักยภาพในการใช้จ่ายกว่า 26,000 ล้านบาท [1] อย่างไรก็ตามถึงแม้ในระดับประเทศจะได้รับการยอมรับในเชิงกฎหมาย แต่ความไม่เสมอภาคทางเพศของกลุ่มนักเรียน LGBTQ+ ยังดำรงอยู่ในโรงเรียนมัธยมของไทย จากการสำรวจของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ใน ปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ ชนิญชิตา ทูมมานนท์ ชุตติมณฑต์ คล้ายแก้ว และ กรพกา พัฒนากำพล พบว่า กลุ่ม LGBTQ+ อายุ 18-57 ปี จำนวน 1,349 คน สะท้อนให้เห็นถึงการไม่ยอมรับจากการถูกเลือกปฏิบัติ ในครอบครัวถึง 47.5% และในสถานศึกษา 41% นอกจากนี้ นักเรียนกลุ่ม LGBTQ+ สะท้อนให้เห็นว่า จะเปิดเผยเพศสถานะของตนในระดับมหาวิทยาลัยมากกว่าในโรงเรียน [2]

ในระดับโรงเรียนซึ่งเป็นการศึกษาเชิงพื้นที่ กิตติวิวัฒน์ เดชชวนากร ศึกษา “ระดับของการตีตราทางเพศที่เกิดขึ้นกับนักเรียนข้ามเพศในเชียงใหม่” ชี้ว่า ความไม่เสมอภาคทางเพศเกิดจากการตีตราในโรงเรียน โดยการทำให้กลายเป็นตัวตลกผ่านการล้อเลียนและการรังแก ขาดอำนาจในการตัดสินใจประเด็นเรื่องเพศของตน หากเป็นคนพิการร่วมด้วยจะถูกกดทับมากขึ้น รวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์ อาทิ ม้ง ลาหู่ กะเหรี่ยง และมลายู สร้างความเจ็บปวดให้กับนักเรียนหญิงข้ามเพศเป็นอย่างมาก [3] สะท้อนให้เห็นว่า ถึงแม้ปัจจุบันจะได้รับการยอมรับในทางกฎหมายเพิ่มมากขึ้น แต่ในทางสังคมนักเรียนกลุ่ม LGBTQ+ ต้องเผชิญความไม่เท่าเทียมทางเพศทางสังคมและได้รับเจ็บปวดจากโรงเรียนอย่างยิ่ง

อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาเรื่องความไม่เท่าเทียมทางเพศของ ปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ ชนิญชิตา ทูมมานนท์ ชุตติมณฑต์ คล้ายแก้ว และ กรพกา พัฒนากำพล [2] รวมถึง กิตติวิวัฒน์ เดชชวนากร [3] ยังไม่เน้นไปที่การใช้แนวคิดเรื่องเล่า (Narrative) ในการศึกษา และยังคงกล่าวถึงในฐานะผู้ถูกระงับแต่ไม่ได้กล่าวถึงบทบาทเชิงปฏิบัติการในชีวิตประจำวันของนักเรียนกลุ่ม LGBTQ+ เพื่อต่อต้านขัดขืนความไม่เท่าเทียมที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ส่วนงานของ โชติกา ศรีโพนทอง ที่ศึกษาเกี่ยวกับ LGBTQ+ ผ่านแนวคิดเรื่องเรื่องเล่า คือ “เรื่องเล่าเหยอารมณณ์”: เรื่องเล่า การเมืองเชิงสัญลักษณ์ และเพศ” ได้ชี้ให้เห็นว่า LGBTQ+ ได้รับการยอมรับในระดับมหาวิทยาลัยและมีส่วนร่วมในการต่อสู้ทางการเมืองเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย พร้อมกับการสร้างความตระหนักรู้เรื่องเพศเพื่อให้เกิดการยอมรับต่อความหลากหลาย [4] อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้ยังไม่ชี้ชัดไปที่ LGBTQ+ ระดับโรงเรียนมัธยมและบทบาทเชิงปฏิบัติการในชีวิตประจำวันเพื่อต่อต้านขัดขืน แต่เน้นการนำเสนอไปที่ภาพการเมืองในระดับประเทศ

ดังนั้น บทความวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ 1) เพื่อศึกษาความไม่เท่าเทียมทางเพศที่เกิดขึ้นกับนักเรียน LGBTQ+ ในโรงเรียนมัธยม และ 2) เพื่อศึกษาปฏิบัติการในชีวิตประจำวันเพื่อต่อต้านขัดขืนความไม่เท่าเทียมทางเพศของนักเรียน LGBTQ+ ในโรงเรียนมัธยม โดยใช้แนวคิดเรื่องเล่า (Narrative) ซึ่งบางครั้งนำไปศึกษาในเชิงสาธารณสุขเพื่อบำบัดความเจ็บป่วยผ่านการดูแลเยียวยาจิตใจ [5] หรือนำไป

ศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อศึกษาเรื่องราวที่ถูกบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรและเรื่องเล่าต่อกันมา [6] เป็นต้น พร้อมกับแนวคิดอาวุธของผู้อ่อนแอ (Weapons of the Weak) ซึ่งเป็นการต่อต้านขัดขืนผ่านการแสดงออกในชีวิตประจำวันอาจจะเล็ก ๆ น้อย ๆ หรือการโจมตีในเชิงสัญลักษณ์ไปจนถึงการวางเพลิงหรือลอบสังหาร [7] เพื่อศึกษานักเรียน LGBTQ+ ในฐานะผู้กระทำการต่อต้านขัดขืนต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในโรงเรียนมัธยม

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความไม่เท่าเทียมทางเพศที่เกิดกับนักเรียน LGBTQ+ ในโรงเรียนมัธยม

2.2 เพื่อศึกษาปฏิบัติการในชีวิตประจำวันเพื่อต่อต้านขัดขืนความไม่เท่าเทียมทางเพศของนักเรียน LGBTQ+ ในโรงเรียนมัธยม

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “เรื่องเล่า : “ความไม่เท่าเทียมทางเพศและการต่อต้านขัดขืนของกลุ่มนักเรียน LGBTQ+ ในโรงเรียนมัธยมไทย” ผู้วิจัยเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ทั้งนี้ ผู้วิจัยอาศัยข้อมูลจากแหล่งข้อมูลวิชาการ บทความวิจัย แหล่งสืบค้นต่าง ๆ ที่กล่าวถึงความไม่เท่าเทียมทางเพศ และการต่อต้านขัดขืนภายในโรงเรียนมัธยมเพื่ออธิบายให้ข้อมูลมีความชัดเจนมากขึ้น และนำแนวคิดเรื่องเล่า (Narrative) มาใช้ในการวิจัยแบบพรรณนา (Descriptive Research) โดยพรรณนาให้เห็นภาพอย่างละเอียดผ่านการเล่าเรื่อง จึงนำไปสู่บทสรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) โดยแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามเพศสถานะ (gender) ของผู้ให้ข้อมูล เพื่อความหลากหลายของข้อมูลที่มีความแตกต่างในเรื่องของประสบการณ์ชีวิตในช่วงมัธยม และประสบการณ์ทางสังคมจะช่วยให้เห็นภาพมากขึ้นต่อความไม่เท่าเทียมทางเพศ และการต่อต้านขัดขืนของกลุ่มนักเรียน LGBTQ+ ภายในโรงเรียนที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกำลังศึกษาอยู่ในขณะนี้ หรืออดีตที่เคยศึกษาอยู่โรงเรียนมัธยม จะได้เห็นความไม่เท่าเทียมผ่านเรื่องเล่าของแต่ละบุคคล ไรต่อโรงเรียนในอนาคต โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 6 คน แบ่งเป็น ทรานส์เจนเดอร์ (Transgender) 1 คน หมายถึง ผู้หญิงข้ามเพศ เควีย์ร์ (Queer) 1 คน หมายถึง บุคคลที่มีความรักโดยไร้กฎเกณฑ์ทางเพศ เกย์ (Gay) 3 คน หมายถึง ผู้ชายที่มีความรักต่อผู้ชายด้วยกัน และอีก 1 คน ที่นิยามตนเองเป็น “กะเทย” ซึ่งเขาแสดงบทบาททางเพศแบบผู้หญิง

4. ผลการวิจัย

เรื่องเล่า: ความเจ็บปวดจากความไม่เท่าเทียมของนักเรียน LGBTQ+

เพศและทรงผมในโรงเรียนมัธยมไทย: ผู้เขียนได้ประสบพบเจอขณะที่ศึกษาระดับมัธยมคือการมีกฎระเบียบจำกัดสิทธิในการเลือกทรงผมทั้งชายและหญิง แต่เมื่อพิจารณาถึงกลุ่มนักเรียน LGBTQ+ จะมีความกดดันและทับซ้อนมากขึ้น พ. นักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคอีสาน อายุ 21 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาชื่อดังแห่งหนึ่งในภาคอีสานปี 2564 เขานิยามตนเองว่าเป็นควีร์ (Queer) ซึ่งหมายถึงการมีความรักโดยไร้การคำนึงถึงเพศ เป็นการไร้ซึ่งกรอบแห่งอัตลักษณ์ทางเพศ (sexual identity) ทั้งปวง [15] เขาเล่าว่า เขาสามารถคบกับบุคคลใดก็ได้ที่สะดวกใจ แต่ก่อนที่เขาจะนิยามตนเองได้เขาได้ตัดผมสั้นคล้ายผู้ชาย ซึ่งในโรงเรียนขณะนั้นผู้หญิงที่ตัดผมสั้นมีเพียงเขาและเพื่อนร่วมโรงเรียนอีก 1 คน เท่านั้น ทำให้เขาถูกจับจ้องจากครูในโรงเรียนเป็นอย่างมาก เขามักถูกบังคับจากครูในโรงเรียนซึ่งเป็นครูที่ปรึกษาของเขาให้ตัดผมให้ยาวเท่าตึงหู เป็นไปตามลักษณะที่กฎระเบียบได้บังคับได้บังคับให้ผู้ชายและผู้หญิงต้องตัด นอกจากนี้ เขามักถูกบังคับให้ตัดผมทรงผู้หญิงโดยใช้ข้ออ้างเรื่องการเป็นตัวอย่งที่ดีให้แก่แก่นักเรียนคนอื่น เพราะครูมีความคาดหวังที่จะเห็นนักเรียนห้องที่มีผลการเรียนดีของสายชั้นอยู่ในกฎระเบียบ และเคร่งครัดมากกว่าห้องอื่น ๆ เมื่อเขาเลือกที่จะตัดผมสั้นไม่ปฏิบัติตามสิ่งที่ครูคาดหวังเขาถูกตำหนิว่า “สดูน”

การบังคับให้ตัดผมแบบผู้หญิงสร้างความกลัวและกดดันออกจากประโยชน์ที่นักเรียนอย่างเขาควรได้รับ เพราะเขาเล่าว่าเมื่อตัดสินใจเขียนเอกสารเพื่อขออนุญาตการศึกษา และจำเป็นต้องให้ครูที่ปรึกษาลงลายมือชื่อเพื่อรับรอง เขาถูกกล่าวว่า “ทำตัวแบบนี้ใครเขาอยากจะให้ทุนการศึกษาคุณ” จนสุดท้ายเขาตัดสินใจที่จะไม่ยื่นขออนุญาตกล่าวอีกเลย นอกจากนี้ เขาถูกเชิญผู้ปกครองมารับทราบพฤติกรรมที่เขาตัดผมสั้นไม่ตรงตามมาตรฐานของผู้หญิงโดยครูกล่าวว่า “...แม่ไม่สามารถดูแลแบบลูกตัวเองได้เลยหรือทำไมถึงยอมให้เขาไปตัดผม...” ทำให้ผู้ปกครองมีความรู้สึกแย่และร้องไห้เป็นประจำด้วยความกังวล จนในที่สุดเขาตัดสินใจที่จะไว้ผมยาวตามระเบียบของโรงเรียนจนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ถึงแม้เขาจะไม่อยากทำเลยก็ตาม

เช่นเดียวกันกับ ค. นักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคอีสาน อายุ 18 ปี เขาเรียนจบจากโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งในภาคอีสาน นิยามตนเองว่าเป็นเกย์ (Gay) หรือชายรักชาย เล่าว่า

“ถ้าเป็นเรื่องของกฎระเบียบของโรงเรียนน้องไม่ค่อยมีกฎหลากหลาย เว้นแต่ถ้ากะเทยหรือสาวสอง
อยากไว้ผม ต้องทำเรื่องกับโรงเรียนก่อนซึ่งทำยากมาก รองผู้อำนวยการก็ไม่อยากทำให้
...รู้สึกไม่ดีแทนเพื่อน ๆ ผมยาวเลย”

ไม่ต่างกับ อ. นักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคอีสาน อายุ 20 ปี จบการศึกษาจากโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งในภาคอีสาน นิยามตนเองว่าเป็นเกย์หรือชายรักชาย ที่เล่าให้ผู้เขียนเห็นว่า การเป็นเกย์จะถูกมองว่าเป็นผู้ชายคนหนึ่ง แต่ “กะเทย” ที่ต้องการไว้ผมยาวเหมือนผู้หญิงมักถูกละเมิดสิทธิโดยการตัดผมและบังคับให้

ไว้ผมสั้นเหมือนผู้ชาย สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมทางเพศที่กลุ่มนักเรียน LGBTQ+ ถูกละเมิดสิทธิบนเนื้อตัวร่างกายโดยถูกทำให้การไว้ผมเหมือนผู้ชายกลายเป็นสิ่งที่ต้องห้าม และต้องได้รับอนุญาตจากรองผู้อำนวยการโรงเรียน ไม่ใช่สิทธิที่พวกเขาได้มาตั้งแต่ต้น

ชายจริง - หญิงแท้ และพื้นที่แห่งการแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ทางเพศในโรงเรียน: การให้พื้นที่ในการแสดงออกทุกเพศอย่างเท่าเทียมผู้เขียนเห็นว่าเป็นความธรรมดาสามัญที่ทุกเพศควรได้รับอย่างเท่าเทียม อย่างไรก็ตาม ในโรงเรียนมัธยมยังปรากฏให้เห็นระหว่างครูที่เลือกปฏิบัติกับกลุ่มนักเรียน LGBTQ+ เห็นได้จาก ปวิณญาพัฒน์ วรพันธ์ จริญญา หีบจันทร์ตรี สมชัย สราญสิริบริรักษ์ และ พีรเดช ประคองพันธ์ ที่ศึกษา “การให้ความหมายตนเองที่ทำให้ครูกะเทยถูกตีตราและเลือกปฏิบัติทางสังคมในโรงเรียน” ชี้ว่าครูในโรงเรียนมักถูกคาดหวังให้แสดงบทบาททางเพศตามเพศสรีระ (sex) คือครูที่มีเพศสรีระชายต้องแสดงบทบาทเพศชายตามที่สังคมกำหนด ส่วนครูที่เป็น “ครูกะเทยเป็นครูผู้ชายที่แสดงออกปฏิกิริยาตุ้งติ้ง” มักถูกตีตราจากผู้ที่มีอำนาจหรือผู้บริหารในโรงเรียนที่จับจ้องการแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ทางเพศที่ไม่ตรงตามเพศสรีระ จนนำไปสู่การตีตราต่อครูซึ่งต่อมาจนกลายเป็นการยอมรับการตีตราโดยตัวของครูเอง นำไปสู่การพยายามปฏิบัติตนให้ตรงกับความคิดหวังของผู้บริหารอย่างไม่ขัดแย้ง [16] อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนยกกรณีศึกษาของครูมาเพื่อแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องในการเก็บข้อมูลของนักเรียน

ย. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งในภาคอีสาน เขานิยามว่าตนเองเป็นเกย์หรือชายรักชาย ได้เล่าว่าทัศนคติของครูในปัจจุบันมีความเปิดกว้างมากขึ้น แต่ครูบางคนที่มีอายุมากยังมีทัศนคติด้านลบต่อนักเรียนที่เป็นเกย์ที่แต่งหน้าและแต่งตัวไปโรงเรียนที่โดดเด่นจนเกินไป โดยเอาเขาไปเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นว่าเป็นการแต่งกายที่มากเกินไปจนเกินไป และกล่าวว่า “เพศนี้แต่งตัวจัดเต็ม” ซึ่งยศพลมองว่าการแต่งกายและการแต่งหน้าไม่ควรนำมาเป็นสิ่งตัดสินบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นเพียงเรื่องภายนอกเท่านั้น แสดงให้เห็นถึงการไม่ยอมรับถึงการแสดงออกในอัตลักษณ์ทางเพศของนักเรียนที่เป็น LGBTQ+ ที่ไม่ตรงกับบรรทัดฐานความเป็นบทบาททางเพศชายที่สังคมกำหนด นอกจากนี้ หากโรงเรียนต้องการนักเรียนไปแสดงในกิจกรรมต่าง ๆ มักจะคัดเลือกนักเรียนที่เป็นชายและหญิงที่แสดงออกในบทบาททางเพศตรงกับเพศสรีระของตน มากกว่ากลุ่มนักเรียน LGBTQ+ ซึ่งเขามองว่าพวกเขามีศักยภาพในการทำกิจกรรมของโรงเรียนไม่ต่างจากชายและหญิงเลย

น. นักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคอีสาน อายุ 19 ปี จบจากโรงเรียนมัธยมชื่อดังแห่งหนึ่งในภาคอีสาน เธอนิยามตนเองว่าเป็นผู้หญิงข้ามเพศ (Transgender) เธอเล่าว่าถึงแม้จะได้รับการอนุญาตให้ไว้ผมยาวได้ แต่ยังคงถูกจำกัดสิทธิบนเนื้อตัวร่างกายด้วยการบังคับให้ตัดผมสั้นเท่าตึงหู หากไม่ตัดจะไม่มีสิทธิ์เข้าห้องสอบ ถึงแม้เธอและเพื่อนจะพยายามอธิบายเหตุผล และเพื่อนบางคนยังร้องไห้ด้วยความเสียใจ แต่ยังคงได้รับการยืนยันว่าต้องปฏิบัติเพื่อกฎระเบียบ และเธอยังถูกบังคับให้แต่งชุดนักเรียนชาย ซึ่งเธอมองว่าเป็นความย้อนแย้งอย่างยิ่งกับอัตลักษณ์ทางเพศของเธอ

ค นักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคอีสาน เล่าให้เห็นว่าถึงแม้เขาจะมีเพศสถานะเป็นเกย์ แต่ถูกคาดหวังจากครูให้แสดงออกถึงบทบาทความเป็นชายมากกว่าอัตลักษณ์ทางเพศที่เขาอยากแสดงออก สอดคล้องกับ ท. นักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคอีสาน อายุ 21 ปี จบจากโรงเรียนแห่งหนึ่งในภาคอีสาน นิยามตนเองว่าเป็น “กะเทย” เธอถูกครูบังคับให้พูด “ครับ” เมื่อต้องทำหน้าที่พิธีกรในพื้นที่สาธารณะ เมื่อเธอพูด “คะ” จะถูกครูทำร้ายร่างกายด้วยการหยิกหลายครั้ง แตกต่างกับ อ. มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคอีสาน ถึงแม้เขาจะเป็นเกย์แต่เขาแสดงบทบาทเพศชาย เล่าว่าเขาได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกับผู้ชายเพราะเขาถูกมองว่าเป็นผู้ชายคนหนึ่ง สะท้อนให้เห็นว่า หากต้องการที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมในโรงเรียน กลุ่มนักเรียน LGBTQ+ ต้องแสดงบทบาททางเพศให้ตรงตามเพศสรีระจึงจะได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมจากครู

อาวุธของผู้อ่อนแอ: การไม่ปฏิบัติตาม โขเชียลมีเดีย และการนิินทา

การต่อต้านขัดขืนผ่านการไม่ปฏิบัติตาม: พื้นที่ของโรงเรียนมัธยมไทยเป็น “สถานที่กึ่งปิด” ทำให้ครูมีอำนาจเหนือนักเรียนสูงอย่างมาก ประกอบกับวัฒนธรรมที่ให้อำนาจครู ทำให้กลายเป็นพื้นที่ที่ใช้อำนาจของครูต่อนักเรียน [17] อย่างไรก็ตาม กลุ่มนักเรียน LGBTQ+ พวกเขาไม่ได้หยุดนิ่งที่จะต่อสู้เล็ก ๆ น้อย ๆ ภายใต้อำนาจของครูที่เหนืออยู่เท่าที่พวกเขาสามารถทำได้เรียกได้ว่าเป็นอาวุธของผู้อ่อนแอ (Weapons of the Weak) การไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเป็นหนึ่งในวิธีต่อต้านขัดขืนที่พวกเขาเลือกใช้ พ. เขาเล่าว่า ก่อนที่เขาจะถูกกดดันผ่านการเรียกพบผู้ปกครอง สิ่งที่เขาเลือกที่จะไม่ทำตามในสิ่งที่ครูต้องการ นั่นคือการตัดผมสั้นคล้ายผู้ชายไปโรงเรียน ถึงแม้เขาจะถูกครูกล่าววาจาต่อทอก็ตาม และเพื่อทำให้ครูไม่สามารถบังคับเขาให้ตัดผมแบบผู้หญิงได้ เขาได้ใช้วิธีหลบเลี่ยงให้ตนเองเจอกับครูน้อยที่สุดเท่าที่เขาจะทำได้เพื่อไม่ให้อยู่ในสายตาของครู มากกว่าการปะทะกับครูโดยตรง สอดคล้องกับ James C. Scott ที่ชี้ว่า ถึงแม้ชนชั้นคนงานยากจนที่อยู่ภายใต้ความไม่พอใจต่อชีวิตที่เป็นอยู่ จะไม่ลุกขึ้นมาต่อต้านชนชั้นคนรวยก็ตาม แต่พวกเขาเลือกที่จะต่อต้านด้วยการ “ประท้วงเงียบ” โดยการไม่ทำงานหลังหมดเวลาพักกลางวัน เรียกได้ว่าเป็น “เสียงประชาธิปไตยที่หลีกเลี่ยงความเสี่ยงต่อการโดนตอบโต้กลับ [18] เช่นเดียวกับ พ. ที่เธอเลือกที่จะไม่ปะทะโดยตรง แต่เลือกที่จะไม่ปฏิบัติตามคำสั่งและหลีกเลี่ยงที่จะพบเจอครู

การต่อต้านขัดขืนผ่านโขเชียลมีเดีย: โขเชียลมีเดียมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการเคลื่อนไหวเรียกร้องทางการเมือง สุรศักดิ์ ศรีธรรมกุล และ นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์ ได้ศึกษา “พลังโขเชียลมีเดียกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในปัจจุบัน” ชี้ว่า โขเชียลมีเดียมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองผ่านการใช้อินเทอร์เน็ตข่าวสารและการมีส่วนร่วมของประชาชน นอกจากนี้ ยังช่วยสะท้อนความคาดหวังของประชาชนต่อนักการเมือง และสะท้อนปรากฏการณ์ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย [19] ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ดังกล่าวมาแสดงให้เห็นถึงพลังของโขเชียลมีเดีย เช่นเดียวกัน เมื่อกลุ่มนักเรียน LGBTQ+ ถูกปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมพวกเขามักใช้โขเชียลมีเดียในการแสดงออกบางอย่างเพื่อสื่อว่าพวกเขาไม่เห็นด้วย พิมลสิริเล่าว่าถึงแม้เธอจะไม่ได้โพสต์แสดงความคิดเห็นโดยตรงไปตรงมาต่อครูหรือโรงเรียน แต่เธอมักแชร์ข่าวสารข้อมูลที่สนับสนุน

ความเท่าเทียมทางเพศอยู่ใน Facebook เธอประจำ ส่วน ค. และ อ. พวกเขาเล่าว่าใช้โซเชียลมีเดียในการแสดงออกถึงความไม่เห็นด้วยต่อสิ่งที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ อ. ยังใช้วิธีการคัดค้านโดยตรงกับผู้อำนวยการโรงเรียนของตน และ ท. มักใช้วิธีการเขียนระบายความรู้สึกแยะจากความไม่เท่าเทียมลงในสมุดบันทึกและใช้ Facebook Story ในการสื่อสารถึงความไม่เห็นด้วย

การต่อต้านขัดขืนด้วยการนิทา: การนิทาเป็นสิ่งที่กลุ่มนักเรียน LGBTQ+ เมื่อพวกเขาต้องเผชิญกับสถานการณ์ความไม่เท่าเทียม ถึงแม้พวกเขาไม่สามารถแสดงออกถึงการคัดค้านหรือประท้วงได้มากเท่าใดนัก ค. พ. และท. ต่างใช้วิธีการนี้เมื่อพวกเขาไม่ได้รับความเท่าเทียม สอดคล้องกับ James C. Scott ที่เห็นว่าถึงแม้วิธีการนี้จะไม่ได้โจมตีระบบ แต่ชี้ให้เห็นว่าชนชั้นที่มีอำนาจไม่สามารถควบคุมได้ทุกพื้นที่ เพียงแต่ควบคุมพื้นที่สาธารณะผ่านการแสดงออกของผู้มีสถานะต่ำกว่าเท่านั้น แต่ในระดับอุดมการณ์ไม่สามารถควบคุมได้ “เช่น การกล่าวทักทายแสดงความเคารพผู้หลักผู้ใหญ่ของคนสถานะต่ำกว่า...พินิจพิเคราะห์ไปที่น้ำเสียง การทักทาย มั่นสั่นห้วนหรือแห้งหยาบไร้อารมณ์หรือไม่” [18]

5. อภิปรายผลการวิจัย

บทความวิจัยเรื่อง “เรื่องเล่า : ความไม่เท่าเทียมทางเพศและการต่อต้านขัดขืนของกลุ่มนักเรียน LGBTQ+ ในโรงเรียนมัธยมไทย” สามารถสรุปได้ว่า ในโรงเรียนมัธยมไทยยังมีความไม่เท่าเทียมปรากฏอยู่จากเรื่องเล่าของกลุ่มนักเรียน LGBTQ+ โดยปรากฏผ่านการควบคุมทรงผม และชุดนักเรียน โดยพวกเขาไม่สามารถที่จะแสดงอัตลักษณ์ทางเพศของตนได้ นอกจากนี้ ยังเป็นการละเมิดสิทธิบนเนื้อตัวร่างกายผ่านการอ้างกฎระเบียบ ทำให้นักเรียนกลุ่ม LGBTQ+ มีความรู้สึกที่ย่ำแย่และเจ็บปวด และพวกเขาไม่สามารถที่จะใช้เสรีภาพในการแสดงอัตลักษณ์ที่แตกต่างจากเพศสถานะชายและหญิงผ่านทรงผม เครื่องแบบ และคำพูดได้ ซึ่งเมื่อสำรวจจากเรื่องเล่าแล้วพบว่า เกิดจากกฎระเบียบที่ไม่เอื้ออำนวยให้เกิดความเท่าเทียมทางเพศ และทัศนคติของครูที่มีต่อกลุ่มนักเรียน LGBTQ+ ที่เป็นไปในเชิงลบ ลามไปถึงการใช้อำนาจกีดกันกลุ่มนักเรียน LGBTQ+ ไม่ให้ได้รับสิทธิที่ตนเองพึงมีพึงได้ ไปจนถึงการสร้างควมยากลำบากให้กับครอบครัว

อย่างไรก็ตาม กลุ่มนักเรียน LGBTQ+ ถึงแม้จะอยู่ในฐานะของผู้ที่อ่อนแอกว่า ซึ่งหมายถึงในเชิงอำนาจของการเรียกร้องและต่อรอง ไม่สามารถที่จะลุกฮือขึ้นมาประท้วงขนาดใหญ่ได้ แต่พวกเขาใช้อาวุธของผู้อ่อนแอ (Weapons of the Weak) ไม่ได้หยุดนิ่งที่จะต่อต้านขัดขืนต่อความไม่เท่าเทียมทางเพศที่เกิดขึ้นผ่านช่องทางและวิธีการที่พวกเขาสามารถจะทำได้ถึงแม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อย อาทิ การต่อต้านด้วยการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหรือคำสั่งของครู รวมไปถึงการหลีกเลี่ยงที่จะพบครูเพื่อไม่ให้ครูมาละเมิดสิทธิของพวกเขา นอกจากนี้ พวกเขายังใช้ช่องทางโซเชียลมีเดียซึ่งทรงพลังในการสื่อสาร มาเป็นช่องทางในการต่อต้านขัดขืน ไม่ว่าจะเป็นการโพสต์ต่อต้านใน Facebook และการสื่อสารผ่าน Facebook Story และพวกเขาต่อต้านขัดขืนด้วยการนิทาถึงความไม่เห็นด้วยกับความไม่เท่าเทียมทางเพศที่เกิดขึ้น แสดงให้เห็นว่าถึงแม้จะควบคุมการแสดงออกได้ แต่ไม่สามารถควบคุมในระดับความคิดหรืออุดมการณ์ได้

งานวิจัยนี้เติมเต็มการศึกษาในเชิงการต่อสู้ขจัดขึ้น ซึ่ง โชติกา ศรีโพนทอง ได้เผยให้เห็นความรู้สึกของ “ผู้เล่า” และ “ผู้เขียน” ในทางการต่อสู้ทางการเมืองของประชาชนและกลุ่ม LGBTQ+ ที่เรียกร้องประเด็นความเสมอภาคทางเพศ แต่เป็นไปในการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ในทางการเมืองเท่านั้น [11] แต่ข้อค้นพบผ่านการใช้แนวคิดเรื่องเล่า และแนวคิดอาวุธของผู้อ่อนแอ ชี้ให้เห็นว่า นอกจากในทางการเมืองที่ LGBTQ+ ได้แสดงออกแล้ว พวกเขายังต้องเผชิญความไม่เท่าเทียมในชีวิตประจำวันผ่านโรงเรียนมัธยม และได้ใช้ช่องทางที่มีอยู่ในชีวิตประจำวันเพื่อต่อสู้ให้ได้มาซึ่งความเท่าเทียมทางเพศ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ควรมีการพัฒนาทัศนคติของครูต่อความหลากหลายทางเพศ เพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักรู้เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิของทุกเพศ
- 2) ควรมีการสนับสนุนพื้นที่ปลอดภัยให้กับทุกเพศอย่างเคารพความหลากหลายในโรงเรียน
- 3) ควรให้พื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการสนับสนุนกันและกันในกลุ่มนักเรียน LGBTQ+

เอกสารอ้างอิง

- [1] Policy Watch. (2567). พ.ร.บ.สมรสเท่าเทียม ปลอดภัยที่อยู่อาศัย LGBTQIAN+. สืบค้นเมื่อ 24 มิถุนายน 2567. จาก <https://www.shorturl.asia/nThUz>
- [2] ปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ, ชนิญชิตา ทุมมานนท์, ชุตินันท์ คล้ายแก้ว และ กรรพกา พัฒนกำพล. วัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ: การดูแลช่วยเหลืออย่างเข้าใจ [Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Queer (LGBTQ) Adolescent: Understanding and Support]. วารสารเทคโนโลยีสุรนารี. ก.ค.-ธ.ค. 2565;16(2): 124-125.
- [3] กิตติวิวัฒน์ เดชชวานากร. ระดับของการตีตราทางเพศที่เกิดขึ้นกับนักเรียนข้ามเพศในเชียงใหม่ [Level of Sexual Stigma Among Transgender Students in Chiang Mai]. วารสารสหวิทยาการ วิทยาลัยสหวิทยาการ. ก.ค.-ธ.ค. 2564;18(2): 115-119.
- [4] โชติกา ศรีโพนทอง. เรื่องเล่าเผยอารมณ์”: เรื่องเล่า การเมืองเชิงสัญลักษณ์ และเพศ. ใน: จักกรีช สังขมณี, บรรณาธิการ. วิธีวิทยาของการประกอบสร้างโลกที่เราอยู่. สัมมนาเครือข่ายนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ครั้งที่ 21 ประจำปี พ.ศ. 2565; 16-17 มิ.ย. 2565; จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา: 2565. 113-114.
- [5] สุกดา เดชพิทักษ์ศิริกุล, อัครวิทย์ เรืองรอง และ นุสรรา นามเดช. การเรียนรู้ของผู้ป่วยผ่านกระบวนการเรื่องเล่า ความเจ็บป่วย [The Learning of Patients through the narrative Process of Illness]. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสมเด็จพระเจ้าพระยา. ก.ค.-ธ.ค. 2561;12(2): 175-176.

- [6] โสภี อุ่นทะยา. เรื่องเล่า : ความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรมในชุมชนเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ [Narratives : Biodiversity and Culture in Kalasin Municipal Communities]. วารสารวิถีสังคม มนุษย์. ก.ค.-ธ.ค. 2560;5(2): 4.
- [7] ภีรดา. อารูของผู้อ่อนแอ : วิธีต่อต้านกับอำนาจที่ไม่ชอบธรรม. สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2567 จาก <https://pridi.or.th/th/content/2022/10/1304>
- [8] สุดา เดชพิทักษ์ศิริกุล, อัครวิทย์ เรืองรอง และ นุสราน นามเดช. การเรียนรู้ของผู้ป่วยผ่านกระบวนการเรื่องเล่าความเจ็บป่วย [The Learning of Patients through the narrative Process of Illness]. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสมเด็จพระเจ้าพระยา. ก.ค.-ธ.ค. 2561;12(2): 177.
- [9] นฤมล จันทรสุภวงค์. The Road of Lost Innocence: อำนาจของเรื่องเล่า [The Road of Lost Innocence: the Power of Narrative]. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์. ม.ค.-มี.น. 2561;38(1): 108.
- [10] Thanya วัชรสิทธา. เยียวยาผ่านเรื่องเล่า: การเล่าเรื่องชีวิตในทัศนะของนักปรัชญา ปอล ริเกอร์. สืบค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2567 จาก <https://www.shorturl.asia/Xzp96>
- [11] โชติกา ศรีโพหนอง. เรื่องเล่าเผยอารมณ์”: เรื่องเล่า การเมืองเชิงสัญลักษณ์ และเพศ. ใน: จักกริช สังขมณี, บรรณาธิการ. วิธีวิทยาของการประกอบสร้างโลกที่เราอยู่. สัมมนาเครือข่ายนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ครั้งที่ 21 ประจำปี พ.ศ. 2565; 16-17 มิ.ย. 2565; จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา: 2565. 118-119.
- [12] ขจรศักดิ์ สิทธิ. (2562).การต่อสู้เรียกร้องสิทธิของคนในพื้นที่แย่งยึดโดยรัฐ: กรณีพื้นที่แก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรีและพื้นที่หนองตาแต่ม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (รายงานวิจัย). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- [13] แพรวชนิษฐ์ คำวงษ์. บทเพลงกับการสะท้อนภาพลักษณ์ของกัญชานันทนาการในสังคมไทยในช่วง พ.ศ. 2500 – 2566 [The Image of Recreational Marijuana in Thai Society as Reflected in Music from 1957 – 2023]. วารสารศิลปะศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้. ม.ค.-มิ.ย. 2567;12(1). 398.
- [14] สุนทร คำยอด และ ศิริพร มณีชูเกตุ. การศึกษาภาพลักษณ์ของผู้หญิงอินโดนีเซียผ่านเรื่องสั้นชุด Ketut Rapti Kumpulan Cerita Perempuan ของ Ni Komang Ariani [The Study of Indonesian Woman’s Image through “Ketut Rapti, A Short Stories Compilation” by Ni Komang Ariani]. วารสารศิลปะศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้. ก.ค.-ธ.ค. 2565;10(2). 68-69.
- [15] มนุญ วงษ์มะเข่า. 2564. ทำความรู้จักกับตัวอย่าง LGBTQI ตัวอย่างที่มีความหมาย และประเด็นที่หน้าสนใจในความก้าวหน้าของกลุ่ม LGBTQI ในปี 2020. สืบค้นเมื่อ 5 กรกฎาคม 2567 จาก <https://www.shorturl.asia/3JrxM>

- [16] ปวีณาพัฒน์ วรพันธ์ จริยา ทิบบันท์ตรี สมชัย สราญสิริบริรักษ์ และ พีรเดช ประคองพันธ์. การให้ความหมายตนเองที่ทำให้ครูกะเทยถูกตีตราและเลือกปฏิบัติทางสังคมในโรงเรียน [Self-definition Leading to Stigmatization and Social Discrimination Against Kathoey Teacher in Schools.]. พ.ค.-ส.ค. 2565;5(2). 79.
- [17] เรือรบ เมืองมั่น. “โรงเรียน” แหล่งบ่มเพาะอำนาจคนตัวเล็ก. สืบค้นเมื่อ 5 กรกฎาคม 2567 จาก <https://www.shorturl.asia/JDRWY>
- [18] กรพันธุ์ พัวพันสวัสดิ์. ประวัติศาสตร์และการเมืองของ “พวกขี้แพ้”: การครอบงำ อำนาจ และการต่อต้านในทัศนะของเจมส์ ซี. สก็อตต์ [History and Politics of the “losers”: James C. Scott’s Perspective on Domination, Power, and Resistance]. วารสารสังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาฯ. ก.ค.-ธ.ค. 2561;48(2). 89-91.